

**สามีข่มขืนภรรยา-ภรรยาข่มขืนสามี:
การพิจารณาพิเคราะห์ตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจาร
Husband Rapes His Wife-Wife Rapes Her Husband: The Consideration
According to the Third of Five Precepts, Kâmesumicchâcârâ**

อำนาจ ยอดทอง

Amnat Yodthong

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Thailand

E-mail: amchintang@gmail.com

Received June 29, 2023; **Revised** July 30, 2023; **Accepted** September 3, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์ที่เนื้อหาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ และงานวิจัยต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ประเด็นเรื่องชายข่มขืนหญิงและหญิงข่มขืนชาย 2) ชายข่มขืนชายและหญิงข่มขืนหญิง และ 3) สามีข่มขืนภรรยาและภรรยาข่มขืนสามี ทั้งในบริบทสังคมอินเดียและสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า *ประเด็นแรก* ทั้ง 2 กรณีแรกนี้ต้องพิจารณาตามองค์ประกอบ 3 ประการของเบญจศีลข้อ 3 ในฐานะการมีเพศสัมพันธ์โดยพลการ คือ การข่มขืน ทั้งในบริบทสังคมอินเดียและสังคมไทย และหากพิจารณาในด้านการถูกละเมิดในสังคมอินเดียถือว่าบุคคลที่ 3 เช่น สามี หรือผู้พิทักษ์ดูแล เป็นผู้ถูกละเมิด ฉะนั้นชายข่มขืนหญิง ชายนั้นย่อมผิดศีล ส่วนหญิงยอมไม่ผิด สำหรับหญิงข่มขืนชาย หญิงและชายนั้นยอมไม่ผิด ส่วนในสังคมไทยถือว่า ชายหญิงผู้ถูกระทำ ซึ่งเป็นบุคคลที่สอง และเป็นผู้ถูกละเมิดโดยตรง ผู้กระทำจึงชื่อว่าประพฤติผิดศีลข้อนี้ *ส่วนประเด็นที่สอง* สังคมอินเดียถือว่า กรณีชายข่มขืนชาย หรือหญิงข่มขืนหญิง ทั้งสองฝ่ายยอมไม่ผิดศีล ส่วนในสังคมไทยยอมถือว่าผู้กระทำประพฤติผิดศีลแต่ฝ่ายเดียว และ*ประเด็นสุดท้าย* สังคมอินเดียถือว่า สามีข่มขืนภรรยา หรือภรรยาข่มขืนสามีไม่เป็นการประพฤติผิดศีล แต่ถือว่าไม่เหมาะสมเพราะสามีภรรยาควรมีคุณธรรมและน้ำใจต่อกัน ส่วนในสังคมไทยยอมถือว่าผู้กระทำประพฤติผิดศีลฝ่ายเดียว

คำสำคัญ: สามีข่มขืนภรรยา ภรรยาข่มขืนสามี; การข่มขืน; เบญจศีลข้อ 3

Abstract

This research article was documentary research using the method of analyzing the contents of the Tripitakas, commentaries, books, and other related research. It aimed to analyze the issue of coerced sex in different cases as follows: 1) a woman being raped by a man and a man being raped by a woman; 2) a man being raped by a man and a woman being raped by a woman; and 3) a wife being raped by her husband and a husband being raped by his wife, in the context of Indian and Thai societies. It found out that: Firstly, the first two cases must be considered by the three components of the 3rd Precept, i.e., sexual intercourse by coercion, in the context of Indian and Thai societies. Regarding such acts in an Indian society, it would be considered that third parties, such as the victim's husband or guardian, are being violated. Therefore, when a man rapes a woman, he commits immorality while she does not. As in the case where a woman rapes a man, neither of them is wrong. In Thai society, it is considered that the victim, regardless of sex, which is the second person, is directly violated. Thus, the perpetrator is considered to be violating this precept. Secondly, Indian society assumes that in the case where a man rapes another man or a woman rapes another woman, both parties are not violating the precepts. In contrast, in Thai society, it is considered that the perpetrator only violates the precepts. Finally, Indian society considers spousal coerced sex not a misconduct but an inappropriate act because the husband and wife should show virtue and kindness towards each other. In Thai society, it is considered that the perpetrator alone violates the precept.

Keywords: Husband–Wife Coerced Sex; Rape; The Third of Five Precepts

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมพุทธศาสนามีลักษณะเช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ที่ต้องประสบปัญหาด้านสังคมและด้านศีลธรรมต่าง ๆ (คุณ โทชน์, 2537) หนึ่งในปัญหาเหล่านั้นคือ “การข่มขืนกระทำชำเรา” หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “การข่มขืน” และหนึ่งในความพยายามแก้ปัญหานี้ คือ มาตรการทางกฎหมาย มีการขยายขอบเขตกฎหมายจากแต่เดิมเน้นเฉพาะชายกับหญิง (ก่อนปี 2550) ไปสู่การกระทำที่ไม่จำกัดเพศ และรวมถึงสามีภรรยาอีกด้วย (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2550) เมื่อพิจารณาศีลธรรมทางพุทธศาสนาพบว่า หลักคำสอนต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นเพื่อมุ่งแก้ปัญหาวิตถิของมนุษย์ในสังคม (คุณ โทชน์, 2545) และที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นพุทธจริยธรรมพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวนั้นคือ “เบญจศีล” (ศีล 5) (สมภาร พรหมทา, 2548; วคิน อินทสระ, 2549) โดยเฉพาะพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์ คือ ศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจารา เวมณี เรียกว่า “กาเมสุมิจฉาจาร” คือ การ

งดเว้นจากการประพุดิพิศในกาม (อำนาจ ยอดทอง, 2563) จึงถือว่าศีลธรรมข้อนี้เป็นตัวช่วยเสริมมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการข่มขืนอีกด้วย กระนั้นกลับมีประเด็นที่ สตีเวน คอลลินส์ (Collins, 2007) ตั้งข้อสังเกตเบญจศีลข้อ 3 ว่ามีความเชื่อมโยงกับการประพุดิพิศศีลข้อ 2 อทินนาทาน แม้ว่า คอลลินส์ จะไม่ได้อธิบายรายละเอียด กระนั้น พระปัญฑิตะ ก็เห็นด้วยกับแนวคิดนี้พร้อมทั้งอธิบายว่าการข่มขืนจัดเป็นการกระทำผิดศีลข้อ 2 คือ การลักผัสสะ จึงไม่ผิดศีลข้อ 3 แต่ในบางกรณีก็อาจเป็นได้ทั้ง 2 อย่าง เช่น ชายข่มขืนหญิงต้องห้าม ได้แก่ หญิงมีสามี หรือหญิงมีคู่หมั้น เป็นต้น ย่อมเป็นได้ทั้ง อทินนาทานและกาเมสุมิจฉาจาร (Ven. Pandita (Burma), 2019)

ส่วนนักปราชญ์ชาวพุทธและผลงานวิชาการในสังคมไทย มักจะเห็นว่า การข่มขืนยอมผิดศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจาร ดังที่ ปิ่น มุทุกันต์ (2536) มองว่า กรณีการข่มขืนนั้น ผู้กระทำความผิดศีลข้อ 3 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538) มองว่า หากหญิงไม่มีความพอใจและถูกชายข่มขืน ชายผู้กระทำความผิดศีลฝ่ายเดียว วดิน อินทสระ (2540) จัดให้การข่มขืนเป็นพฤติกรรมผิดศีลข้อ 3 พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจุภาโร) (2543) มองว่า การข่มขืนเป็นการกระทำผิดศีลข้อ 3 โดย พงการ สุติรัตน์ พีรยาวิจิตร และประยงค์ แสนบุราณ (2562) มองว่า ปัญหาการข่มขืนในสังคมไทยถือว่าผิดศีลข้อ 3 ต้องแก้ไขด้วยการประยุกต์ศีลข้อนี้ไปปฏิบัติ และ อำนาจ ยอดทอง (2564) มองว่า การข่มขืนเป็นการผิดศีลข้อ 3 เพราะเป็นการกระทำโดยพละการ ดังนั้น แนวคิดเหล่านี้ต่างมองว่า การข่มขืนยอมจัดเป็นกาเมสุมิจฉาจารอย่างไม่ต้องสงสัย โดยไม่ต้องมีการตีความคัมภีร์เพิ่มเติมแต่อย่างใด จะเห็นว่า แม้ประเด็นปัญหาเบื้องต้นว่า การข่มขืนผิดศีลข้อใดก็ยังเป็นปัญหาในทางวิชาการ กล่าวคือ กลุ่มหนึ่งมองว่าผิดศีลข้อ 2 อทินนาทาน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งถือว่าผิดศีลข้อ 3 โดยไม่ต้องสงสัย ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มต่างก็อ้างและตีความจากคัมภีร์อรรถกถาทั้งสิ้น จะเห็นว่าแม้กรณีโดยทั่วไปคือชายข่มขืนหญิงหรือหญิงข่มขืนชาย ในเบื้องต้นยังเป็นปัญหาในระบบศีลธรรมพุทธศาสนาแล้ว ในส่วนประเด็นที่ 2 นี้จะขยายไปสู่คนเพศเดียวกันว่า หากชายข่มขืนชาย หรือหญิงข่มขืนหญิง จะจัดเป็นพฤติกรรมที่ผิดศีลข้อนี้หรือไม่ และประเด็นสุดท้าย คือ กรณีสามีหรือภรรยาข่มขืนกัน จะสามารถจัดเป็นพฤติกรรมผิดศีลข้อนี้ได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะพิจารณาทั้งในมุมมองบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลและสังคมไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นเรื่องชายข่มขืนหญิง และหญิงข่มขืนชายตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจารในบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลและสังคมไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นเรื่องชายข่มขืนชาย และหญิงข่มขืนหญิงตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจารในบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลและสังคมไทยในปัจจุบัน
3. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นเรื่องสามีข่มขืนภรรยา และภรรยาข่มขืนสามีตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจารในบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลและสังคมไทยในปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2544) มองว่า การข่มขืนไม่ใช่ปัญหาของชายผู้กระทำหรือหญิงผู้ถูกกระทำเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมอีกด้วย สุทธิรัตน์ พิทยาภิจักร และประยงค์ แสนบูรณ (2562) เห็นว่าหลักธรรมแก้ปัญหาค่าการข่มขืนในส่วนของผู้กระทำ คือ ศีลห้าข้อ 3 งตเว้นจากการประพฤติดิถีในกาม และข้อ 5 งตเว้นจากการดื่มสุราเมรัย ส่วนเหยื่อผู้ถูกข่มขืนคือหลักความไม่ประมาท อำนาจ ยอดทอง (2563) มองว่า เพศสัมพันธ์ตามหลักพุทธศาสนา คือ เพศสัมพันธ์ที่ไม่ละเมิดเบญจศีลข้อ 3 งตเว้นจากการประพฤติดิถีในกามต่อบุคคลผู้มีผู้ปกครองดูแล ผู้ที่หมั้นหรือแต่งงานแล้ว ผู้มีจารีตธรรมและกฎหมายคุ้มครอง เป็นต้น โดยมีความยินดีในเพศสัมพันธ์กับสามีหรือภรรยาของตนเองเท่านั้น

หลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจจาจารณัน สตีเวน คอลลินส์ (Collins, 2007) ระบุตามคัมภีร์อรุทธกถาว่า มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) อคมนียัตถุหรืออชฎาจริยวตถุ คนเป็นวัตถุต้องห้ามหรืออนุญาต 2) เสวนาจิตต มีเจตนาในการกระทำ 3) ปโยค ลงมือกระทำด้วยตนเอง (สาเหตุถิกะ) และ 4) มคเคน มคคปฏิปัตตคืออิวาสน ยินยอมมีความสัมพันธ์ทางกายระหว่างอวัยวะเพศกับทวารทางเพศ ส่วนอำนาจ ยอดทอง (2564) มองว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ข้อนั้น ใช้สำหรับตัดสินในกรณีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง คนเพศเดียวกัน และคนกับหุ่นยนต์เอไอที่เป็นพลเมือง ส่วนองค์ประกอบ 3 ประการหลัง (ยกเว้นข้อ 1) ใช้สำหรับตัดสินในกรณีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์ คนกับศพมนุษย์หรือซากสัตว์ เตร์จจมาน และคนกับหุ่นยนต์เอไอที่ไม่เป็นพลเมือง

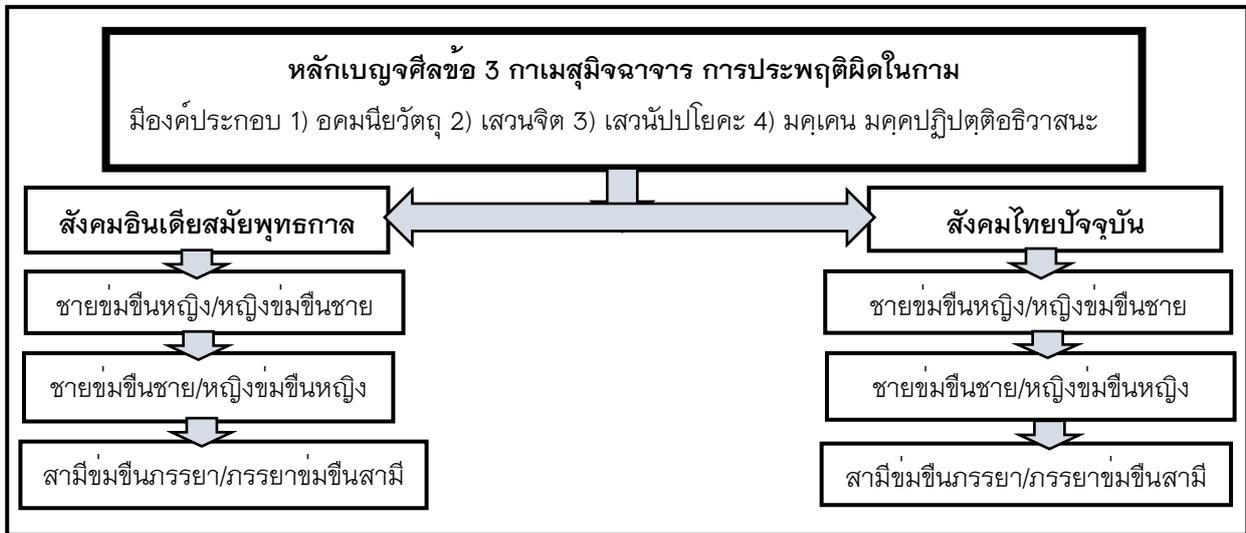
จากองค์ประกอบแห่งกาเมสุมิจจาจารทั้ง 4 ประการข้างต้น สตีเวน คอลลินส์ (Collins, 2007) ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบข้อที่ 1 อคมนียัตถุ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) หญิงที่มีผู้ปกครองดูแล เช่น บิดา มารดา (8 ประเภท) 2) หญิงที่มีสัญญาหมั้นหมายหรือมีกฎหมายคุ้มครอง (2 จำพวก) และ 3) หญิงที่มีสามีแล้ว (10 จำพวก) โดยถือว่าหญิงกลุ่มที่ 1 นี้ ผู้ปกครองไม่มีอำนาจหรือสิทธิความเป็นเจ้าของเหมือนสามี ส่วนหญิงมีสามีถือว่าสามีนั้นมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในภรรยาของตน ดังนั้นหากชายใดมีเพศสัมพันธ์กับหญิงกลุ่มที่ 2 และ 3 จึงถือเป็นการลักลั่นละของหญิงที่มีสามีหรือคู่หมั้นเป็นเจ้าของนำไปให้ชายอื่น พระปัญฑิตะ (Ven. Pandita (Burma), 2019) จึงมองว่า ศีลข้อ 3 ไม่ครอบคลุมถึงการข่มขืนทั้งหมด เพราะศีลข้อนี้มุ่งคุ้มครองเฉพาะบุคคลที่สาม แต่กรณีการข่มขืนเป็นการกระทำต่อบุคคลที่สอง คือ หญิงผู้ถูกกระทำนั้นโดยตรง การข่มขืนจึงต้องแยกออกจากการประพฤติดิถีในกามและไปอยู่ในหมวดของการลักทรัพย์ ที่บัญญัติไว้ในศีลข้อ 2 ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะของการข่มขืนได้ถูกต้องที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น การมองว่าการข่มขืนผิดศีลข้อ 2 ในแง่การลักลั่นละนั้น ไม่เคยมีการกล่าวถึงในสังคมไทย เพราะชาวพุทธและนักวิชาการไทยไม่เคยสงสัยว่าจะผิดศีลข้อ 3 หรือไม่ จึงไม่ต้องกล่าวถึงศีลข้อ 2 ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาประเด็นการข่มขืนตามหลักเบญจศีลข้อ 3 โดย

พิจารณาตั้งแต่การกระทำระหว่างชายกับหญิง หรือคนเพศเดียวกัน และรวมถึงสามีภรรยาอีกด้วย อันเป็นประเด็นที่น่าสนใจในสังคมไทย โดยแยกให้เห็นในบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และการตีความคัมภีร์ในบริบทของสังคมไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉนจาร มีองค์ประกอบแห่งความผิดโดยทั่วไปอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) อคมนียวัตถุ วัตถุที่ไม่ควรเกี่ยวข้องกับ 2) เสวนจิตตะ มีจิตคิดเสพในอคมนียวัตถุนั้น 3) เสวนนปโยคะ มีความพยายามในการเสพนั้น 4) มัคเคนะ มัคคปฏิบัติต่ออิवासนะ การยั้งมรรคให้ถึงมรรค หรืออวัยวะสัมผัสถึงกัน (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536) เมื่อนำหลักการนี้ไปวิเคราะห์ประเด็นการข่มขืนระหว่างสามีและภรรยาอย่างรอบพิจารณาแยกออกเป็น 2 บริบทสังคมที่แตกต่างกัน คือ 1) ในบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลตามในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา และ 2) ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน โดยพินิจวิเคราะห์ประเด็น 3 ประการเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ 1) ชายข่มขืนหญิง หญิงข่มขืนชาย 2) ชายข่มขืนชาย หญิงข่มขืนหญิง และ 3) สามีข่มขืนภรรยา ภรรยาข่มขืนสามี ตามหลักพุทธศาสนา ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นรวบรวมข้อมูล** ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล 91 เล่ม ฉบับมหายานมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, 2536) ในส่วนบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาล และแหล่งทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้แก่ หนังสือ วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการข่มขืนและเบี่ยงเบนข้อ 3 ในส่วนบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

2. **ขั้นวิเคราะห์** นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และอภิปรายในประเด็นชายข่มขืนหญิง หญิงข่มขืนชาย ชายข่มขืนชาย หญิงข่มขืนหญิง และสามีภรรยาข่มขืนกัน

3. **ขั้นสรุป** สรุปผลจากการวิเคราะห์และนำเสนอรายงานผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

จริยธรรมการวิจัย บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “สามีข่มขืนภรรยา-ภรรยาข่มขืนสามี: การพิเคราะห์วิเคราะห์ตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิฉฉาจาร” ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนสาขาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รหัสโครงการ MUSSIRB No.: 2023/033 (B2)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า บริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาล เบี่ยงเบนข้อ 3 กาเมสุมิฉฉาจารหมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ (เมถุนสมาจาร) ใน 2 ความหมาย (มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, 2536) คือ ความพอใจในภรรยาของตน และไม่ละเมิดภรรยาหรือคู่หมั้นของผู้อื่น รวมทั้งบุคคลที่มีผู้พิทักษ์ดูแล หรือมีกฎหมายคุ้มครอง (มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, 2560) ซึ่งเน้นการละเมิดบุคคลที่สามเป็นสำคัญ (Ven. Pandita (Burma), 2019) คัมภีร์ปรมัตถทีปนี อรรถกถาขุททกนิกาย อิติวุตตกะ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) *กรณีปกติ* มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ ไม่มีส่วนเหลือ ระดับอุกฤษฏ์ด้วยสามารถของชาย มี 4 องค์ประกอบได้แก่ *อคมนิยวัตตุ* คนที่ไม่ควรเกี่ยวข้องกับ *ตสมิ* *เสวนจิตต์* มีจิตคิดเสพ *เสวนปฺปโยโค* พยายามเสพ และ *มคฺเคน* *มคฺคปฏิปัตตอิทิวาสน* การยังมรรคให้ถึงมรรค 2) *กรณีไม่ปกติ* มีองค์ประกอบที่ไม่สมบูรณ์ มีเพียง 3 ประการ (ขาดข้อ 1 อคมนิยวัตตุ) แต่ก็ใช้องค์ประกอบที่ทำให้การกระทำสมบูรณ์ได้ตามความความพอใจของผู้กระทำและการกระทำโดยพลการ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, 2536) โดยเฉพาะ “การกระทำโดยพลการ” นั้น คัมภีร์นี้ระบุเพียงว่า “การข่มขืนเป็นการประพฤตินิคมิจฉาจาร” เท่านั้น ส่วนสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2538), ปิ่น มุทุกันต์ (2536), พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจกาโร) (2543) และ อานาจยอดทอง (2564) เห็นตรงกันว่า เพศสัมพันธ์โดยพลการนั้นคือการข่มขืน ดังนั้นกรณีชายข่มขืนหญิงชายนั้นมีการกระทำครบองค์ประกอบทั้ง 3 คือ 1) มีจิตคิดข่มขืน 2) มีความพยายามข่มขืน และ 3) ข่มขืนสำเร็จ คือ อวัยวะเพศของผู้กระทำสัมผัสกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือปากของผู้ถูกกระทำ จึงถือว่าชายผู้ข่มขืนผิดศีลข้อนี้ ส่วนหญิงยอมไม่ผิด เพราะขาดเจตนา (ข้อ 1) และความพยายาม (ข้อ 2) ส่วนในด้านการละเมิดยอมชื่อว่าเป็นการละเมิดบุคคลที่สามเช่นเดียวกับเพศสัมพันธ์ตามปกติ คับเบโซน (Cabezón) (อ้างใน Ven. Pandita (Burma), 2019) เรียกว่า “อุตมการณ์ทางเพศของชาว

พุทธอินเดียว” และมองว่า เมื่อหญิงโสเภณีถูกข่มขืน เธอย่อมได้รับความเสียหายไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ส่วนฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจริง ๆ ไม่ใช่ตัวหญิงนั้น แต่เป็นบิดาหรือผู้ปกครองของเธอต่างหาก ในทำนองเดียวกัน เมื่อชายข่มขืนหญิงที่แต่งงานแล้ว สามีของผู้หญิงนั้นย่อมเป็นผู้เสียหายโดยตรง ส่วน คัมภีร์มังคลัตถทีปนี ที่รจนาโดย พระสิริมังคลาจารย์ ชาวเชียงใหม่ อ้างถึง ฎีกาพรหมชาลสูตร ระบุถึงกรณีหญิงข่มขืนชายว่า หญิงโสเภณีข่มขืนชาย ชายผู้ถูกกระทำไม่ผิดศีล เพราะไม่มีความพยายาม ส่วนหญิงผู้กระทำเชื่อว่ามิเจตนา (ข้อ 1) ส่วนความพยายามจะมีหรือไม่ก็ได้ (ข้อ 2) ฉะนั้นหญิงจึงไม่ผิดศีลข้อนี้ ส่วนหญิงที่แต่งงานแล้วข่มขืนชายอื่น ชายนั้นย่อมไม่ผิดศีล ส่วนหญิงผิดศีลเพราะลักผัสสังวรกายของตนที่มีสามีเป็นเจ้าของให้ชายอื่น (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560)

ส่วนบริบทสังคมไทยปัจจุบันนั้น มีนักวิชาการด้านพุทธศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส หรือ ปิ่น มุทุกันต์ เป็นต้น และผลงานวิจัย ได้แก่ ผลงานของ สุทธิรัตน์ พิทยาวิจิตร และประยงค์ แสนบุราณ และ อำนาจ ยอดทอง เป็นต้น ต่างก็ระบุตรงกันว่า การข่มขืนเป็นการกระทำผิดกาเมสุมิจฉาจารโดยพลการ แต่ไม่มีการอธิบายรายละเอียดใด ๆ ถึงกรณีนั้นในแง่หลักการยอมถือว่า องค์ประกอบเบญจศีลข้อนี้มี 3 ประการเช่นเดียวกัน คือ 1) มีเจตนา 2) มีความพยายาม และ 3) กระทำสำเร็จ ส่วนในด้านการละเมิดบุคคล ย่อมถือว่าคนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามกฎหมาย (มาตรา 4) (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2560) ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (มาตรา 27) (เรื่องเดียวกัน) โดยเฉพาะสิทธิในชีวิตและความมั่นคงแห่งชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2546) เท่ากับกฎหมายไทยยอมรับศักดิ์ศรี เสรีภาพ และสิทธิความเท่าเทียมกันของคนในสังคม (ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง และ กษมา เดชรัรักษา, 2565) หากบุคคลถูกข่มขืนยอมเชื่อว่าตนเองถูกละเมิดโดยตรง ซึ่งนับเป็นบุคคลที่สอง นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ระบุว่า “ผู้ใดข่มขืนผู้อื่น” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559) เท่ากับกำหนดให้การข่มขืนมีความหมายครอบคลุมถึงคนทุกเพศ กรณีนี้กรณีชายข่มขืนหญิง หรือหญิงข่มขืนชายในสังคมไทย ถือว่าผู้กระทำยอมทำผิดกฎหมายและผิดเบญจศีลข้อ 3 เช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า บริบทสังคมอินเดียมัยพุทธกาลถือว่า เบญจศีลข้อ 3 ที่ไม่เป็นไปโดยปกติหรือโดยพลการ มีองค์ประกอบ 3 ประการ โดยถือว่าการข่มขืนที่ครบองค์ประกอบเป็นการกระทำที่ผิดศีล ไม่ว่าจะกระทำกับใครก็ตาม เพียงแต่มีประเด็นต้องพิจารณาว่ามันครอบคลุมถึงกรณีชายข่มขืนชาย และหญิงข่มขืนหญิงด้วยหรือไม่? ก่อนอื่นต้องเข้าใจว่า ศีลข้อนี้มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองความสัมพันธ์ของชายหญิงที่แต่งงานแล้ว แม้ใน *อรรถกถา* ก็ระบุว่า “หญิงเป็นอคมนียฐานคือหญิงต้องห้ามสำหรับชาย” และ “ชายเป็นอคมนียฐานคือชายต้องห้ามสำหรับหญิง” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536) แต่ไม่ปรากฏว่า เบญจศีลข้อนี้มีความหมายครอบคลุมถึงเพศสัมพันธ์ระหว่างคนเพศเดียวกัน เพราะนี่เป็นเพียงกรณีการมีเพศสัมพันธ์โดยปกติเท่านั้น แต่กรณีการข่มขืนถือว่าเป็นเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปกติ แม้ใน *อรรถกถา* จะระบุถึงการข่มขืนอันเป็นเพศสัมพันธ์โดยพลการก็ตาม แต่ก็ยังจำกัดเฉพาะชายกับหญิงเท่านั้น (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536) กระทั่งในคัมภีร์รุ่นหลังอย่าง

มังคลัตถทีปนี ก็ยังระบุเฉพาะกรณีชายข่มขืนหญิงและหญิงข่มขืนชาย (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560) ไม่ปรากฏกรณีชายข่มขืนชาย หรือหญิงข่มขืนหญิงแต่อย่างใด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในสังคมอินเดียถือว่า ชายทุกคนและหญิงโสดที่มีผู้พิทักษ์ดูแลมีสิทธิ์เป็นเจ้าของผัสสระร่างกายของตนเอง เมื่อหญิงแต่งงานหรือมีเพศสัมพันธ์กับชาย ย่อมถือว่าหญิงมีชายครอบครองแต่เพียงผู้เดียว (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536) ส่วนหญิงไม่มีสิทธิ์นี้ต่อชาย แม้กระทั่งชายกับชาย และหญิงกับหญิงก็เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศสัมพันธ์ตามปกติหรือการข่มขืนก็ตาม อีกทั้งชายหรือหญิงผู้ถูกระงับจัดเป็นบุคคลที่สอง ซึ่งแตกต่างจากเบญจศีลข้อ 3 ที่เน้นการละเมิดบุคคลที่สาม (Ven. Pandita (Burma), 2019) ดังนั้นกรณีชายข่มขืนชาย หรือหญิงข่มขืนหญิง ถือว่าทั้ง 2 ฝ่ายไม่ผิดศีลข้อนี้

ส่วนในบริบทสังคมไทยปัจจุบันนี้ ถือว่า ชายหญิงทุกคนจึงมีสิทธิในชีวิตและความมั่นคงแห่งชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากการละเมิดจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะการละเมิดทางเพศด้วยการข่มขืนก็เช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายก่อนปี 2550 นั้นไม่แตกต่างจากสังคมอินเดียมากนัก เพราะการข่มขืนจำกัดอยู่เฉพาะการกระทำของชายกับหญิงเท่านั้น จนกระทั่ง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้การข่มขืนกับ “ผู้อื่น” ซึ่งรวมถึง “ผู้ชายและเด็กชาย” ด้วย (ชานาญ จันทรเรือง, 2550) ทำให้ครอบคลุมพฤติกรรมทางเพศทั้งหมดได้ ไม่ว่าจะเป็นใครหรือเพศใดในฐานะผู้กระทำและผู้ถูกระงับก็ตาม ล้วนจัดเป็นความผิดอาญาฐานข่มขืนทั้งสิ้น จะเห็นว่า การข่มขืนคนเพศเดียวกันในบริบทสังคมอินเดียถือว่า “ไม่ผิดศีล” แต่ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันกลับถือว่า “ผิด” ในการนี้พุทธศาสนามีหลัก “มหาปเทส”¹ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2565) สำหรับเทียบเคียงศีลกับสิ่งที่ไม่เป็นศีลเดิมว่าจัดเข้าในศีลข้อนั้นได้หรือไม่ โดยไม่ต้องบัญญัติเพิ่มเติม เช่น พระพุทธเจ้าทรงห้ามพระภิกษุฉันข้าวหรือลูกเดียวในเวลาตั้งแต่เที่ยงวันจนถึงอรุณขึ้นวันใหม่ แต่ตาลหรือมะพร้าวแม้จะไม่ได้ทรงห้ามไว้ แต่อุ่นุโลมเข้ากับข้าวหรือลูกเดียวนั้น จึงเป็นสิ่งต้องห้ามตามหลักมหาปเทสข้อ 1 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หรือ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจัดเป็นการกระทำผิดเบญจศีลข้อ 2 อทินนาทานตามหลักมหาปเทสข้อ 1 (พระครูสังฆรักษ์อำนาจ เขมปญโญ, 2554) เป็นต้น ดังนั้น เมื่อสังคมไทยถือว่าคนเพศเดียวกันข่มขืนกันเป็นความผิดในทางกฎหมายและสังคม ในเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจารย์จึงสามารถขยายครอบคลุมถึง “ข้อห้าม” หรือ “ความผิด” นี้ได้ตามหลักมหาปเทส แสดงว่า หากชายหรือหญิงข่มขืนคนอื่นที่เป็นเพศเดียวกับตน ย่อมจัดเป็นการประพฤติผิดศีลข้อ 3

¹หลักมหาปเทส คือ หลักอ้างอิงสำหรับเทียบเคียงพระวินัยหรือศีล มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ชัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร 2) สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ชัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร 3) สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่า “สิ่งนี้ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ชัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร และ 4) สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่า “สิ่งนี้ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ชัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า บริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาล ถือว่า เมื่อชายหญิงแต่งงานกัน สามีย่อมเป็นเจ้าของภรรยา คัมภีร์อภิศานวรรณนา ระบุว่า “สามี” (สามี) แปลว่า ผู้เป็นเจ้าของภรรยา (พระมหาสมปอง มุทิโต, 2558) อรรถกถาพระวินัยและพระสูตร อธิบายว่า ภรรยาไม่มีสิทธิในผัสสะร่างกายของตนเอง หากภรรยามีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น ย่อมถือว่าเป็นการขโมยผัสสะร่างกายที่เป็นของสามีนำไปให้ชายอื่นเซยชม (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536) สตีเวน คอลลินส์ เรียกว่า สามีมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในภรรยาของตน (Collins, 2007) ในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่า สามีสามารถกระทำการใด ๆ ก็ได้ รวมถึงการข่มขืนภรรยาได้ตามความพอใจของตนเอง โดยไม่ผิดศีลข้อ 3 แต่ในความเป็นจริงไม่เป็นเช่นนั้น แม้สามีจะมีสิทธิครอบครองหญิงตามธรรมเนียมอย่างสมบูรณ์ก็ตาม แต่ในฐานะสามีภรรยาที่ต้องมีคุณธรรมต่อกันจึงไม่กระทำการที่เป็นการข่มเหงอีกฝ่าย *พระไตรปิฎก ปฐมสังฆวาสุตตร* เรียกว่า “สามีเทวดา” (สามีที่ดี) และตีเตียน “สามีผี” (สามีไม่ดี)” อีกด้วย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; พระครูสังฆรักษ์อำนาจ เขมปญโญ, 2554) โดยที่คุณธรรมจะคอยกำกับจิตใจและพฤติกรรมของสามีให้ดำรงตนด้วยดี ไม่เบียดเบียนข่มเหงคะนองร้ายต่อภรรยา ในแง่นี้สามีที่ดีย่อมไม่ข่มขืนภรรยาอย่างแน่นอน แต่อาจเกิดขึ้นได้กับสามีที่ไม่ดี ที่เรียกว่า “สามีผี” ก็ได้ ถึงกระนั้นก็ถือเป็นสิทธิอันชอบธรรมของสามี แม้จะไม่ผิดศีลข้อ 3 แต่ก็ถือเป็นการกระทำที่ไร้คุณธรรมน้ำใจต่อกันซึ่งพุทธศาสนาไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมเช่นนี้ ส่วนกรณีภรรยาข่มขืนสามีนั้นอาจถือว่าเป็นเรื่องยากในสังคมอินเดีย ที่สถานะของหญิงต้องมีสามีเป็นเจ้าของและเป็นผู้เลี้ยงดู คัมภีร์อภิศานวรรณนา ระบุว่า ภรรยาแปลว่าผู้ที่สามีควรเลี้ยงดู (พระมหาสมปอง มุทิโต, 2558) แสดงว่า ภรรยาจะต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมเช่นเดียวกับสามี เพื่อให้สมกับเป็นคนที่สามีควรเลี้ยงดู แต่กระนั้นก็อาจมี “ภรรยาที่ไม่ดี” ที่มักทำร้ายและข่มเหงสามี เช่น ภรรยาดุจเพชรฆาต ภรรยาดุจนางโจร เป็นต้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังนั้น หากสังคมอินเดียถือว่า สามีเป็นเจ้าของภรรยา การข่มขืนภรรยาอยู่ในอำนาจของตนที่สามารถกระทำได้ ภรรยาที่ไม่ดีและกระทำหน้าที่เป็นชายต่อสามีก็ย่อมกระทำการกดขี่ข่มเหงทางเพศต่อสามีได้เช่นเดียวกัน กระนั้นก็ยังไม่ถึงขั้นผิดศีลข้อ 3

ส่วนในบริบทสังคมไทยปัจจุบันนั้น ย่อมถือว่า ชายหญิงทุกคนจึงมีสิทธิเท่าเทียมกันในชีวิตและความมั่นคงแห่งชีวิต แม้ว่าชายหญิงคู่นั้นเป็นสามีภรรยากก็ตาม กฎหมายก็ยังคุ้มครองชีวิตร่างกายของบุคคลนั้น ซึ่งคู่แต่งงานไม่อาจข่มขืนคู่แต่งงานของตนเองได้เช่นเดียวกัน พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2550 มาตรา 276 ระบุว่า “ผู้ใดข่มขืนผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ... ฯลฯ” และวรรคสุดท้ายระบุจำเพาะการกระทำของสามีภรรยาไว้ว่า “ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรส... ฯลฯ” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559) แสดงว่า สังคมไทยปัจจุบันให้ความคุ้มครองชีวิตและร่างกายของสามีภรรยา ซึ่งเป็นบุคคลที่สองเป็นสำคัญ ทำให้เบี่ยงผิดศีลข้อ 3 ขยายฐานการกระทำเข้าไปถึงชีวิตสามีภรรยาด้วย ในแง่นี้ถือว่าการข่มขืนเป็นการกระทำที่ผิดเพราะเป็นการละเมิดทางเพศต่อคู่แต่งงานของตน สามีหรือภรรยาคนใดกระทำการดังกล่าวนี้ย่อมจัดเป็นการกระทำที่ผิดศีลข้อ 3 ส่วนผู้ถูกกระทำย่อมถือว่าไม่ผิด

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบของเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจณาจารที่ใช้ตัดสินการข่มขืนได้แก่ 1) มีเจตนา 2) มีความพยายาม และ 3) กระทำสำเร็จคือ อวัยวะเพศสัมผัสกัน องค์ประกอบทั้ง 3 นี้เป็นหลักการที่ใช้ทั้งในบริบทสังคมอินเดียโบราณและสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งเน้นที่ตัวการกระทำเป็นหลัก สอดคล้องกับ ปิ่น มุทุกันต์ (2536) ที่มองว่า การข่มขืนนั้นผู้ถูกกระทำจัดเป็นบุคคลต้องห้ามโดยการกระทำอันไม่สมควร และสอดคล้องกับ คัมภีร์มังคลัตถที่ปนี ที่ระบุว่า “กาเมสุมิจณาจารโดยผลการมีองค์ 3” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560) ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ สตีเวน คอลลินส์ (Collins, 2007) และ พระบัณฑิตะ (Ven. Pandita (Burma), 2019) ที่ใช้องค์ประกอบของกาเมสุมิจณาจาร 4 ข้อตามปกติตั้งนั้นในบริบทสังคมอินเดีย กรณีชายข่มขืนหญิง ชายนั้นผิดศีล ส่วนหญิงไม่ผิด แต่ถ้าเป็นหญิงมีสามี กระทำยอมผิดศีล เพราะเป็นการลักผัสสังเคราะห์หรือประเวณีนำไปให้ชายอื่น ในแง่นี้ สตีเวน คอลลินส์ (Collins, Steven, 2007) มองว่า นอกจากผิดศีลข้อ 3 แล้วยังต้องผิดศีลข้อ 2 อีกด้วย และ พระบัณฑิตะ (Ven. Pandita (Burma), 2019) ย้ำว่า หากชายข่มขืนหญิงที่ไม่เป็นวัตถุต้องห้ามของตน จัดเป็นการผิดศีลข้อ 2 อย่างเดียว แต่ถ้ากระทำต่อหญิงที่เป็นวัตถุต้องห้ามของตนจัดเป็นการผิดศีลทั้งข้อ 2 และข้อ 3 ซึ่งไม่สอดคล้องกับคัมภีร์ต่าง ๆ เนื่องจากศีลข้อ 2 อทินนาทานไม่ว่าจะปรากฏในฐานทุติยปาราชิก อันเป็นต้นแบบของอทินนาทาน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หรือแม้ใน อรรถกถาพระสูตร เช่น สัมมาทิฏฐิสสูตร หรือพระอภิธรรม ก็ไม่มีการกล่าวถึง “ภรรยาลักผัสสังเคราะห์ของสามีจัดเป็นอทินนาทาน” แม้ในสิกขาบทข้อ 3 กาเมสุมิจณาจารก็ไม่ปรากฏเช่นเดียวกัน จะมีเพียงใน อรรถกถาพระวินัยและพระสูตร ที่กล่าวถึงบุพกรรมของหญิงปรตที่ได้รับมาจากการมีชู้กับชายอื่นว่าเป็นการขโมยผัสสังเคราะห์ของสามีเท่านั้น (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2536) แต่ส่วนที่ปรากฏชัดเจนว่า การลักผัสสังเคราะห์เป็นกาเมสุมิจณาจารนั้น คัมภีร์มังคลัตถที่ปนี ระบุว่า “จริงอยู่สตรีเหล่านั้นขโมยผัสสังเคราะห์เป็นของสามี ยังการอธิมให้เกิดขึ้นแก่บุรุษเหล่านั้น เพราะฉะนั้นสตรีเหล่านั้นจึงเป็นมิจณาจาร” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560) จะเห็นว่า ที่ผิดศีลข้อ 3 นี้เพราะเป็นการละเมิดสามีของหญิงนั้น ซึ่งจัดเป็นการละเมิดบุคคลที่สามเป็นหลักนั่นเอง

กรณีชายข่มขืนชายและหญิงข่มขืนหญิงในบริบทสังคมอินเดียถือว่าไม่ผิดเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจณาจาร เพราะถือว่าการแต่งงานหรือการมีเพศสัมพันธ์ทำให้ชายเป็นเจ้าของผัสสังเคราะห์หรือประเวณีของหญิง ดังนั้นการมีเพศสัมพันธ์ด้วยวิธีการข่มขืนระหว่างชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง ย่อมไม่ถือว่าเป็นการละเมิดใคร สอดคล้องกับแนวคิดที่ พระบัณฑิตะ แยก “พฤติกรรมการข่มขืน” ออกจาก “การประพฤติดินในกามตามศีลข้อสาม” และเรียกการกระทำนี้ว่าเป็นเพียงการข่มขืน แต่ไม่ใช้การประพฤติดินในกาม (Ven. Pandita (Burma), 2019) ส่วนในบริบทสังคมไทยปัจจุบันนับตั้งแต่ปี 2550 ที่กฎหมายเกี่ยวกับการข่มขืนไม่ได้ระบุเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ทำให้การข่มขืนชายครอบคลุมไปถึงการกระทำของบุคคลเพศเดียวกัน เช่น ชายกับชาย และหญิงกับหญิง ในขณะเดียวกันเมื่อพฤติกรรมเช่นนี้ถือว่ามีกฎหมายในทางสังคม หลักเบญจศีลข้อ 3 ก็ขยายครอบคลุม ๆ ไปถึงการ

กระทำของคนเพศเดียวกันด้วย สอดคล้องกับ สมภาร พรมทา (2548) ที่มองว่า เบญจศีลข้อ 3 มีความหมายครอบคลุมถึงเพศสัมพันธ์ระหว่างคนเพศเดียวกันด้วย โดยให้พิจารณาเช่นเดียวกับเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงทั่วไป

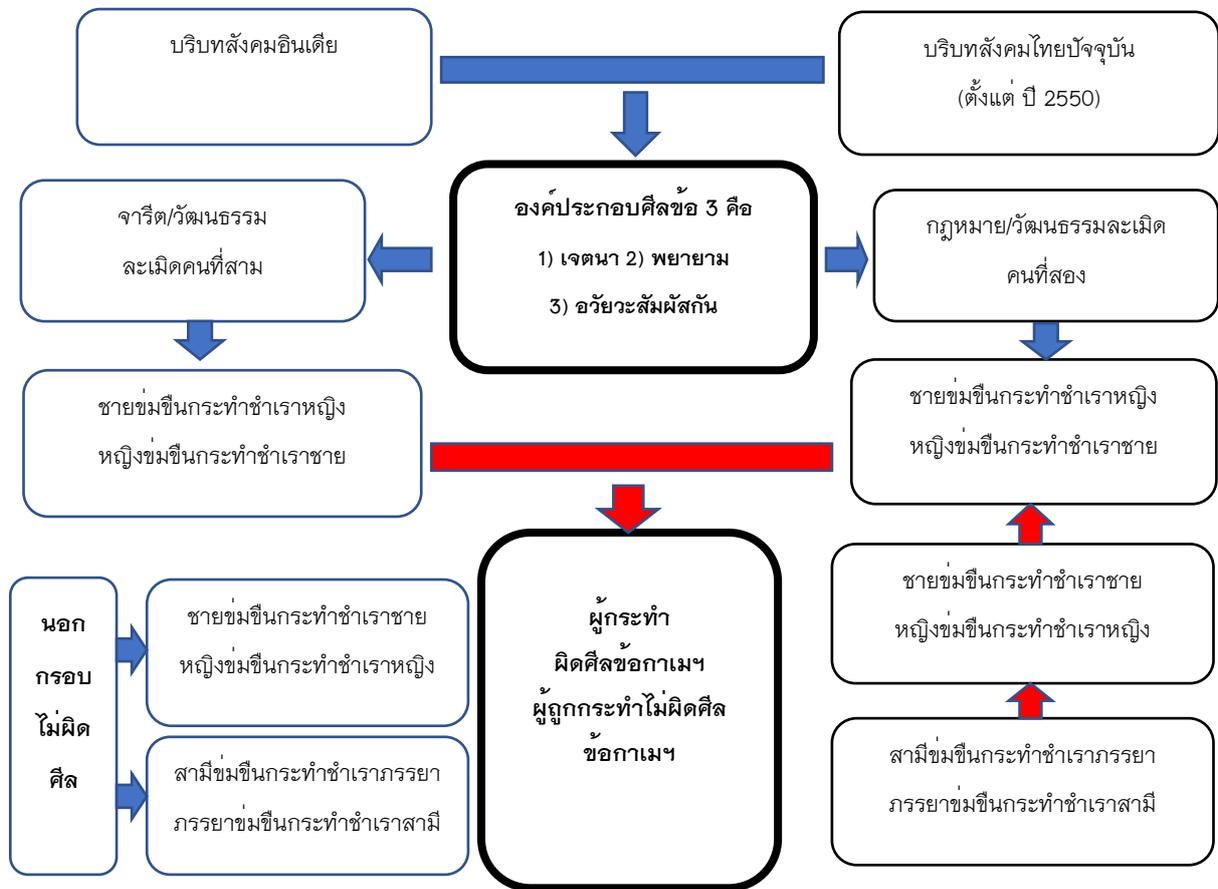
กรณีสามีข่มขืนภรรยาและภรรยาข่มขืนสามีในบริบทสังคมอินเดีย ถือว่าทั้ง 2 กรณีอยู่นอกกรอบเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจนาจาร แสดงว่า ไม่ผิดศีลเพราะถือว่าสามีเป็นเจ้าของผัสสะร่างกายหรือประเวณีของภรรยาแต่เพียงผู้เดียว สามีจึงมีสิทธิ์กระทำการทางเพศได้ แม้กระทั่งการข่มขืนโดยไม่ผิดศีลข้อนี้ ถึงกระนั้นในแง่คุณธรรมจริยธรรมของคนที่เป็นสามีภรรยากันแล้ว ย่อมถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่สมควร ส่วนในแง่บริบทสังคมไทยปัจจุบัน เมื่อกฎหมายคุ้มครองการข่มขืนของสามีภรรยาเบญจศีลข้อ 3 จึงต้องตีความตามกฎหมายตามหลักมหาปเทศเพื่อให้ครอบคลุมถึงการข่มขืนระหว่างสามีกับภรรยาด้วย ซึ่งการตีความเช่นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูสังฆรักษ์อำนาจ เขมปญโญ (2554) ที่เห็นว่า ศีลข้อ 3 ในสังคมไทยต้องตีความตามบริบทสมัยใหม่ เช่น การบรรลุนิติภาวะพฤติภรรยากรรมเพศ เป็นต้น ส่วน สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)² เห็นว่า หลักการในศีลข้อ 3 เปิดกว้างให้ตีความนำไปใช้ให้สอดคล้องกับสังคมนั้น ๆ ได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557) แต่มุมมองแบบนี้ พระบัณฑิตะ ไม่เห็นด้วย เพราะท่านมองว่า แม้วิธีนี้จะช่วยเติมเต็มคำสอนให้ครอบคลุมถึงบริบทสมัยใหม่ก็ตาม แต่กลับทำให้ศีลข้อ 3 มีความสำคัญน้อยลง เพราะมันขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ (Ven. Pandita (Burma), 2019)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการพินิจพิเคราะห์ประเด็นว่าด้วยสามีข่มขืนภรรยาและภรรยาข่มขืนสามีตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจนาจารนั้นพบว่า กรณีนี้จัดเป็นเพศสัมพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามปกติ มีองค์ประกอบ 3 ประการทั้งในบริบทสังคมอินเดียและสังคมไทยปัจจุบัน ได้แก่ 1) มีเจตนา 2) มีความพยายาม และ 4) กระทำสำเร็จคืออวัยวะสัมผัสกัน ทั้ง 3 ข้อนี้ตัดสินอยู่ภายใต้กรอบจารีตและวัฒนธรรมในสังคม โดยเฉพาะประเด็นเรื่องสามีเป็นเจ้าของผัสสะร่างกายของภรรยาโดยการแต่งงานหรือมีเพศสัมพันธ์ ฉะนั้นการกระทำผิดศีลข้อ 3 จึงหมายถึงการละเมิดบุคคลที่สามเหล่านี้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีเพียงกรณีชายข่มขืนหญิง และหญิงมีสามีข่มขืนชายอื่นเท่านั้น ที่ผู้กระทำชื่อว่าผิดศีลข้อ 3 นอกนั้นอยู่นอกกรอบและไม่ผิดศีล ส่วนในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน (นับตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา) ถือว่าชายหญิงทุกคนเป็นเจ้าของชีวิตร่างกายของตนเอง แม้กระทั่งคนที่แต่งงานแล้วก็ตาม ฉะนั้น กรณีชายข่มขืนหญิงหรือหญิงข่มขืนชาย ชายข่มขืนชายหรือหญิงข่มขืนหญิง และแม้กระทั่งสามีข่มขืนภรรยา

²สมณศักดิ์ในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2566 ซึ่งได้รับพระราชทานโปรดสถาปนาสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาคณะชั้นสุพรรณบัฏที่ “สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์” ในปี 2559.

หรือภรรยาข่มขืนสามี ผู้กระทำเหล่านี้ย่อมชื่อว่าผิดศีลข้อ 3 ทั้งสิ้น ส่วนผู้ถูกกระทำย่อมไม่ผิด สามารถแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการข่มขืนตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจจาจาร

สรุป

ประเด็นเรื่องชายข่มขืนหญิง และหญิงข่มขืนชายตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจจาจารในบริบทสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลและสังคมไทยปัจจุบัน มีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีเจตนา 2) มีความพยายาม และ 3) กระทำสำเร็จคืออวัยวะสัมผัสกัน กรณีชายข่มขืนหญิง ชายผู้กระทำชื่อว่าผิดศีล ส่วนหญิงผู้ถูกกระทำชื่อว่าไม่ผิดศีล สำหรับกรณีหญิงข่มขืนชาย หญิงและชายนั้นไม่ผิดศีล แต่ถ้าหญิงมีสามีกระทำต่อชายอื่น หญิงย่อมผิดศีล สำหรับบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน ถือว่าชายหญิงทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิตและร่างกายของตนเอง กรณีชายข่มขืนหญิง หรือหญิงข่มขืนชาย จึงชื่อว่าผู้กระทำยอมทำผิดศีลทั้งสิ้น เพราะเป็นการละเมิดผู้ถูกกระทำโดยตรง (บุคคลที่สอง)

ประเด็นเรื่องชายข่มขืนชาย และหญิงข่มขืนหญิง ในบริบทสังคมอินเดียถือว่าอยู่นอกกรอบแห่งศีลข้อนี้ จึงไม่เป็นการกระทำที่ผิดศีล เพราะชายไม่สามารถครอบครองชายได้ ในขณะที่เดียวกัน หญิงก็

ไม่สามารถครอบครองหญิงได้เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะด้วยการมีเพศสัมพันธ์หรือการข่มขืนก็ตาม ส่วนในบริบทสังคมไทย ชายหญิงทุกคนมีสิทธิในร่างกายของตนเอง โดยที่ใครอื่นจะละเมิดมิได้ จึงถือว่ากรณีชายข่มขืนชาย หรือหญิงข่มขืนหญิง ผู้กระทำย่อมถือว่ากระทำผิดศีลทั้งสิ้น ส่วนผู้ถูกกระทำย่อมไม่ผิดประเด็นสุดท้ายเรื่องสามีข่มขืนภรรยา และภรรยาข่มขืนสามีตามหลักเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจาร ในบริบทของสังคมอินเดียถือว่าอยู่นอกกรอบของศีลข้อนี้ จึงจัดเป็นการกระทำที่ไม่ผิดศีล กระนั้นก็ยังถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมในฐานะสามีภรรยาที่จะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน ส่วนในบริบทสังคมไทยตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ที่กฎหมายขยายการคุ้มครองการข่มขืนถึงการกระทำของสามีภรรยา ทำให้ศีลข้อนี้ครอบคลุมถึงสามีภรรยาด้วย ดังนั้น ผู้ข่มขืนสามีหรือภรรยาของตนเองย่อมถือว่าประพฤติผิดศีลข้อ 3 เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันถือว่า ชายข่มขืนหญิง และหญิงข่มขืนชาย จัดเป็นการกระทำผิดใน 2 สถานะ คือ 1) ผิดกฎหมายอาญา 2) ผิดเบญจศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจาร ที่ชื่อว่า ผิดทั้งในแง่ศีลธรรมและในแง่กฎหมายบ้านเมือง จัดเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง จึงควรมีการให้เยาวชนคนไทยได้เรียนรู้ทั้ง 3 ส่วนคู่กันไปคือ กฎหมายข่มขืน เบญจศีลข้อ 3 และสิทธิเสรีภาพในร่างกายของตนเองและคนอื่น เพราะทั้งสองส่วนนี้ต่างส่งเสริมกันและกัน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ในบริบทสังคมไทยปัจจุบันถือว่า ชายข่มขืนชาย หรือหญิงข่มขืนหญิงมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นตั้งแต่ปี 2550 ทำให้การกระทำดังกล่าวผิดทั้งในทางกฎหมายและศีลธรรม ในขณะที่เดียวกันสถานการณ์ความรักของคนเพศเดียวกันมีแนวโน้มจะปรากฏมีและเปิดเผยมากยิ่งขึ้น และสังคมไทยยอมรับพฤติกรรมดังกล่าวมากขึ้น กระนั้นความรักของคนเพศเดียวกันก็ไม่ต่างอะไรกับคนต่างเพศ ในแง่ที่ทั้งสองฝ่ายควรมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อกัน ไม่กระทำการข่มขืนอีกฝ่ายหนึ่งแต่อย่างใด

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ในบริบทสังคมไทยและสังคมไทยปัจจุบันต่างถือว่าสามีภรรยา คือชีวิตที่ทั้งสองฝ่ายต่างตกลงปลงใจในการใช้ชีวิตเป็นครอบครัวเดียวกัน ร่วมสร้างชีวิตในปัจจุบันและอนาคตที่ดีร่วมกัน และสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตครอบครัวก็คือ คุณธรรม ความรัก ความมีน้ำใจ และรับผิดชอบต่อกันและกัน การข่มขืนถือว่าเป็นการระรานน้ำใจกัน ทำลายคุณธรรมต่อกัน และทำลายครอบครัวอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยได้ขอค้นพบที่น่าสนใจต่อไปนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นเรื่องการตีความเบญจศีลข้อ 3 ให้ครอบคลุมถึงประเด็นที่กฎหมายอาญาขยายความให้ครอบคลุมถึงการกระทำของคนทุกเพศ

และ 2) การศึกษาประเด็นมุมมองกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการตีความศิลปะให้สอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่ และกลุ่มที่สนับสนุนให้ตีความตามบริบทของสังคมสมัยใหม่ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สืบค้นจาก https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=1038&filename=index
- คุณ โทชนันท์. (2537). *พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คุณ โทชนันท์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2544). ทำไมต้องข่มขืน!! *วารสารสังคมศาสตร์*, 32(2), 136-148. สืบค้นจาก <http://www.library.polsci.chula.ac.th/dl/55729eb6ca7a72e359e273bd0f9f4513>
- ชำนาญ จันทร์เรือง. (2550, 28 กันยายน). บทความ: หญิงข่มขืนชายเป็นความผิดทางอาญาแล้ว. *ประชาไทย/ข่าว*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2007/09/14311>
- ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง และ กษมา เดชรักษา. (2565). สิทธิมนุษยชนกับมาตรการทางกฎหมายในการแสดงออกซึ่งลักษณะการเหยียดเชื้อชาติและสีผิวในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2), 717-726. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/258137/175253
- ปิ่น มุกข์กันต์. (2536). *คำบรรยายพุทธศาสตร์ ภาค 1 ฉบับฉลอง 25 พุทธศตวรรษ*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- พระครูสังฆรักษ์อำนาจ เขมปญโญ. (2554). *พระพุทธรูปกับปัญหาจริยธรรม เรื่องการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจจกาโร). (2543). *ประมวลปัญหาและเฉลย เบญจศีลเบญจธรรมและอุโบสถศีล (สำหรับธรรมศึกษาชั้นตรี)*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 39). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมปอง มุทิโต. (2558). *คัมภีร์อภิธานวรรณนา ปรับปรุง 2558*. อุดรธานี: ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานวิหารธรรม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2536). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล 91 เล่ม ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). *มังคลัตถที่ปณี แปล เล่ม 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วคิน อินทสระ. (2540). *หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา (พุทธปรัชญาเถรวาท)*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วคิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมดา.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2565). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 37). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). *เบญจศีลเบญจธรรม: หลักสูตรธรรมศึกษาขั้นตรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมภาร พรหมทา. (2548). *พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ โสเภณี ทำแท้ง และการอุณยฆาต*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับ Update ณ วันที่ 07/04/2559*. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นจาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=772817&ext=pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2546). *เส้นทางสู่สิทธิมนุษยชนศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สร้างสื่อ.
- สุติรัตน์ พีรยาริฉัตร และประยงค์ แสนบุราณ. (2562). การนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้กับปัญหาการข่มขืนในสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 26(1), 386–395. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/101761/131903>
- อำนาจ ยอดทอง. (2563). พุทธศาสนาเถรวาทกับมุมมองจริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(3), 1177–1178. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/239906/165600>
- อำนาจ ยอดทอง. (2564). พุทธจริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์กับท่อนยนต์เอไอที่เป็นพลเมือง. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(3), 623. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/250946/169726>
- Collins, S. (2007). Remarks on the Third Precept: Adultery and Prostitution in Pāli Texts. *Journal of the Pali Text Society*, 29, 267. Retrieved from https://palitextsociety.org/wp-content/uploads/2022/01/JPTS_2007_XXIX.pdf
- Ven. Pandita (Burma). (2019). Sexual Misconduct in Early Buddhist Ethics: A New Approach. *Journal of Buddhist Ethics*, 29, 151–158. Retrieved from https://blogs.dickinson.edu/buddhistehtics/files/2019/07/Pandita_19_FD_3-1.pdf